

IGLÓI JÁNOS

A „FÖNIX” – NEMZETŐR

Október vége volt, 1956-ban. Orion típusú rádiókon három adó felváltva üzemelt szinte 24 órán át. A BBC jellegzetes 3-as üstdob hangú szignálja után a legtárgyilagosabb tudósítások, a Szabad Európa Rádió változatos, a végsőkig hevítő, a harcok háttérzajából közvetítő, valamint a Kossuth Rádió folyamatos klasszikus zenét sugárzó, s időnként döbbenetes fegyverropogás háttérű eseménykövetése. A forradalomban részt vevők és vezetők közleményeit hallgattuk.

Összességében a bizsergető mámor jelei mutatkoztak, de még nagyon messzinek tűnt a forradalom győzelme.

Nagybátyám, néhai Gerbovits Károly és egy kisebb társaság is állandó vendégünk volt, hallgatva a rádiót, de egyben a Balatonfüred és környékének eseményeit is figyelve. Egyik korai reggelen széles sávú piros–fehér–zöld szalagot hozott valaki, hogy a helyi nemzetőrök karszalagjait elkészítsük. Ehhez csupán az kellett, hogy a NEMZETŐR feliratot nyomtassuk a szalagokra. Ehhez – mint nyomdász családnak – a betű rendelkezésre állt.

A fenti események alapjául szolgáló betű történetéhez azonban évekkel vissza kell kanyarodnom.

Édesapám, Balatonfüreden, a volt Tűzoltószertár alsó szintjén 1932-ben – a nyomdász szakma elszakítását követően – a Szegedi Nyomdában, az igen jó nevű Gyomai Nyomdában kellő gyakorlatot szerezve – nyomdát alapított. A gépeket Németországból, a betűkészletet Olaszországból rendelte. (Sajnos, 1945-ben, szovjet fogságban hősi halált halt. Az összes gondok közepette a nyomda teljes terhe Édesanyámra zúdult.) 1949-ben államosították a nyomdát, majd 1950-ben Balatonfüred akkori elöljárói és az ismerősök által alkotott nézőközönség előtt Rákosi elvtárs kiszolgálói a nyomda teljes gépállományát ha-

talmas kalapácsokkal darabokra törték. A betűkészletet ládába borították, és elszállították. Családunk sírva és megdöbbenve nézte végig, hogyan tették tönkre évtizedek küzdelmét, és hogyan húzták ki talpunk alól az alapvető megélhetés lehetőségét.

E nagy zűrzavarban a nyomdából semmit sem lehetett kivinni, még a pénztárkészlet is a végrehajtók martaléka lett. Azonban a nyomda lepecsételése előtt Édesanyám szabályszerűen „kilopott” két teljes betűkészletet és néhány kisebb eszközt. Ezeket a betűket – ismerve a 40-es, 50-es évek „igazságszolgáltatását”, hétpecsés titok alatt rejtettük el a padláson.

Ezt a képletes „Főnix”-betűt vettük elő, hogy a füredi forradalmárok nemzetőr karszalagjára rányomjuk a NEMZETŐR feliratot.

De a „Főnix madár” ismét porba hullt. Leverték a forradalmat, a fiatalabb korosztály által is ismert következményekkel börtönbe kerültek a forradalmárok. Ismét hétpecsés titok alatt padlásra került a NEMZETŐR betűje.

1988-ban, 30 éves nyomdász gyakorlatom után az 56-os forradalom viharos szele megkerülte a Földet, langyos fuvallattá szelídült és Édesapám Égi nyomdájából „üzenetet kaptam”.

Ismét előkerült hosszú enyészet után a „Főnix”-betű, amely szimbólumként megindított egy új-régi nyomdát, amely már ígéretében is sok szenvedést és megpróbáltatást, de ugyanennyi ígéretet is hordozott. Kár, hogy mindez életem alkonyán történt! De tovább kell élni porbahullás nélkül a „Főnix”-betűnek gyermekeim nyomdász munkálkodásában.

Rájuk és a történelmet írt betűmre már csak Édesapámmal együtt az égből figyelünk – rövidesen.

(A szerző e rendkívül értékes 56-os relikviát nagylelkűen a Városi Helytörténeti Gyűjteménynek adományozta. a szerk.)

A Nemzetőr nyomdai kliséje (1956)